

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ THU THẢO

**BIỆN PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ DẠY HỌC
TÁC PHẨM “NGƯỜI TRONG BAO” (SÊ KHÓP)
Ở LỚP 11 THPT MIỀN NÚI**

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Thái Nguyên - 2013

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

NGUYỄN THỊ THU THẢO

**BIỆN PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ DẠY HỌC
TÁC PHẨM “NGƯỜI TRONG BAO” (SÊ KHỐP)
Ở LỚP 11 THPT MIỀN NÚI**

Chuyên ngành: Lý luận và Phương pháp dạy học Văn - Tiếng Việt

MÃ SỐ: 60.14.01.11

LUẬN VĂN THẠC SĨ KHOA HỌC GIÁO DỤC

Người hướng dẫn khoa học: PGS.TS. Nguyễn Huy Quát

Thái Nguyên - 2013

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu khoa học của tôi. Các số liệu và kết quả nghiên cứu trong luận văn là trung thực và chưa từng được công bố trong bất kì công trình nào khác. Các thông tin, số liệu trích dẫn trong luận văn đều đã được trích rõ nguồn gốc.

Thái Nguyên, tháng 10 năm 2013

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Thu Thảo

Xác nhận
của trưởng khoa chuyên môn

Xác nhận
của cán bộ hướng dẫn

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin gửi lời cảm ơn đến trường Đại học Sư phạm, Đại học Thái Nguyên đã tạo điều kiện thuận lợi cho tôi trong quá trình làm luận văn. Tôi xin gửi lời cảm ơn chân thành đến PGS. TS. Nguyễn Huy Quát – người đã trực tiếp hướng dẫn và giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn “*Biện pháp nâng cao hiệu quả dạy học tác phẩm “Người trong bao” (Sê Khốp) ở lớp 11 THPT miền núi*”. Tôi cũng xin được cảm ơn tất cả người thân, bạn bè đã giúp đỡ tôi hoàn thành luận văn này. Dù đã rất cố gắng song luận văn không tránh khỏi những thiếu sót, vì vậy chúng tôi mong muốn sẽ nhận được sự góp ý từ thầy cô và các bạn. Chúng tôi cũng hi vọng những nghiên cứu được đặt ra trong luận văn sẽ trở thành nguồn tư liệu có giá trị đối với việc dạy học tác phẩm văn chương nói riêng và dạy học bộ môn Ngữ văn nói chung.

Thái Nguyên, tháng 10 năm 2013

Tác giả luận văn

Nguyễn Thị Thu Thảo

MỤC LỤC

	Trang
Lời cam đoan.....	i
Lời cảm ơn	ii
Mục lục.....	iii
Danh mục các ký hiệu viết tắt.....	iv
PHẦN MỞ ĐẦU	1
1. Lí do chọn đề tài.....	1
2. Lịch sử vấn đề	4
3. Mục đích nghiên cứu.....	7
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	7
5. Nhiệm vụ nghiên cứu	7
6. Phương pháp nghiên cứu.....	7
7. Cấu trúc luận văn	8
PHẦN NỘI DUNG	9
CHƯƠNG 1. CƠ SỞ LÝ LUẬN CỦA ĐỀ TÀI	9
1.1 Sơ lược về lý thuyết tiếp nhận.....	9
1.1.1 Khái niệm tiếp nhận văn học.....	9
1.1.2 Lý thuyết tiếp nhận văn học từ truyền thống đến hiện đại	10
1.1.3 Tiếp cận đồng bộ trong dạy học TPVC.....	12
1.2 Lý thuyết về PPDH tích cực.....	15
1.2.1 Khái niệm về PPDH tích cực	15
1.2.3 Định hướng đổi mới phương pháp dạy học theo hướng phát huy TTC của HS. 16	
1.2.4 PPDH tích cực trong dạy học TPVC	17
1.3 Vài nét về lý thuyết truyện ngắn	19
1.3.1 Khái niệm và đặc trưng của truyện ngắn	19
1.3.2 Các yếu tố cấu thành truyện ngắn	22
1.3.3 Đôi điều về thi pháp truyện ngắn Sê khốp.....	27

1.4	Dạy học tác phẩm truyện ngắn theo đặc trưng loại thể.....	30
CHƯƠNG 2. THỰC TRẠNG DẠY HỌC VĂN HỌC NƯỚC NGOÀI VÀ ĐỀ XUẤT MỘT SỐ BIỆN PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ DẠY HỌC TRUYỆN NGẮN “NGƯỜI TRONG BAO” Ở LỚP 11, THPT MIỀN NÚI.....		
2.1	Vài nét về tác phẩm VHNN trong chương trình, SGK Ngữ văn THPT hiện hành	35
2.2	Những khó khăn khi giảng dạy tác phẩm VHNN ở trường THPT	37
2.2.1	Vấn đề bản dịch.....	37
2.2.2	Vấn đề ngôn ngữ.....	38
2.2.3	Vấn đề thời lượng trong phân phối chương trình VHNN.....	39
2.2.4	Vấn đề quan niệm của người dạy đối với các tác phẩm VHNN.....	39
2.2.5	Vấn đề đối tượng tiếp nhận là HS miền núi	40
2.3	Thực trạng và tồn tại trong giảng dạy VHNN ở trường THPT	40
2.3.1	Những hạn chế trong dạy và học VHNN ở trường THPT	41
2.3.2	Thực trạng về dạy học tác phẩm “Người trong bao”	42
2.4	Một số biện pháp nâng cao hiệu quả dạy học truyện ngắn “Người trong bao” của Sê khốp.....	59
2.4.1	Đôi điều cần lưu ý đối với giáo viên.....	59
2.4.2	Đề xuất một số biện pháp nâng cao hiệu quả dạy học truyện ngắn “Người trong bao” – Sê khốp (SGK Ngữ văn 11).....	67
CHƯƠNG 3. THIẾT KẾ DẠY THỂ NGHIỆM TRUYỆN NGẮN “NGƯỜI TRONG BAO”		
3.1	Đối tượng và nội dung thể nghiệm	73
3.2	Phương pháp và phương tiện dạy học.....	73
3.3	Quy trình triển khai thể nghiệm	74
3.4	Kết quả của quá trình thể nghiệm	90
3.4.1	Kết quả thu được từ phía HS.....	90
3.4.2	Một số ý kiến đánh giá từ phía nhà trường và GV dự giờ.....	97
KẾT LUẬN VÀ KHUYẾN NGHỊ.....		101
TÀI LIỆU THAM KHẢO		104

PHỤ LỤC 107

DANH MỤC CHỮ VIẾT TẮT

STT	CHỮ VIẾT TẮT	NỘI DUNG
1	TPCV	Tác phẩm văn chương
2	TPVH	Tác phẩm văn học
3	PPDH	Phương pháp dạy học
4	TTC	Tính tích cực
5	HS	Học sinh
6	GV	Giáo viên
7	SGK	Sách giáo khoa
8	THPT	Trung học phổ thông

PHẦN MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Văn học nước ngoài (VHNN) trong chương trình Ngữ văn ở trường THPT chiếm một vị trí quan trọng. Về dung lượng và thời lượng phần văn học này chiếm tỷ lệ không nhỏ trong chương trình SGK toàn cấp học. Đây là những tác phẩm tinh hoa của văn học thế giới, đã vượt qua thử thách khắc nghiệt của không gian và thời gian. Trong luận văn này, chúng tôi chọn nghiên cứu truyện ngắn “*Người trong bao*” của Sê khốp với những lí do sau đây:

1.1. Nâng cao hiệu quả dạy học môn Ngữ văn, nói chung và tác phẩm VHNN, nói riêng là một yêu cầu cấp thiết.

Từ khi đất nước ta đổi mới và ngày càng hội nhập với thế giới về kinh tế, văn hóa, xã hội... thì Giáo dục cũng không thể đứng ngoài cuộc hội nhập đó. Mục đích của hội nhập là để phát triển và phát triển bền vững. Hội nhập về Văn hóa, Giáo dục...nhưng vẫn phải giữ được bản sắc dân tộc. Hòa nhập nhưng không hòa tan.

Góp phần vào công cuộc hội nhập đó, phần VHNN trong môn Ngữ văn ở trường phổ thông cũng có nhiều thay đổi: tỷ lệ tác giả, tác phẩm VHNN tăng lên; VHNN được đưa vào chương trình Ngữ văn phổ thông không chỉ dừng lại ở Văn học Nga, Trung Quốc mà đã mở rộng ra các quốc gia, các châu lục khác, như: Anh, Pháp, Mỹ, Ấn Độ, Nhật Bản... Vì vậy, việc nghiên cứu đổi mới nội dung, phương pháp dạy học (PPDH) phần VHNN ở phổ thông càng trở nên cấp thiết.

Dạy học đáp ứng nhu cầu của xã hội là điều rất cần thiết trong giai đoạn hiện nay. Đổi mới phương pháp dạy học (PPDH) môn Ngữ văn, trong đó có VHNN là một yêu cầu không thể thiếu. Bởi lẽ dạy học văn không chỉ là dạy một môn nghệ thuật mà cũng là dạy một môn khoa học. Văn chương là lĩnh

vực cảm thụ thẩm mỹ và sáng tạo của mỗi cá nhân. Quá trình tiếp nhận văn học là quá trình người đọc được giao tiếp cùng với nhà văn, thông qua tác phẩm. Nhà văn gửi gắm thông điệp của mình trong hình tượng nghệ thuật. Bạn đọc được khám phá, được sống với hình tượng nghệ thuật bằng toàn bộ tâm hồn và trí tuệ của mình, tức là người học được bộc lộ những suy nghĩ, đánh giá tác phẩm theo sự cảm nhận riêng. Và do đó, chân lí nghệ thuật sẽ được tiếp nhận một cách tự giác và tác động nghệ thuật sẽ lâu bền hơn trong lòng bạn đọc, trong đó có bạn đọc - học sinh (HS). Văn học trong Nhà trường còn góp phần bồi dưỡng tâm hồn, nhân cách cho HS, mang lại cho các em nhiều lợi ích và kĩ năng sống.

Tuy nhiên, vì văn học là một môn nghệ thuật nên việc xây dựng PPDH phù hợp với môn học này cũng có những thuận lợi và khó khăn riêng. Những phương pháp đó phải đạt được yêu cầu về kiến thức, kĩ năng, thái độ đối với môn Văn, nói chung và bài học VHNN, nói riêng. HS học VHNN không chỉ có những kiến thức, kĩ năng sử dụng trong cuộc sống mà còn biết trân trọng những giá trị tinh thần cao đẹp của nhân loại, giúp cho tâm hồn, nhân cách của các em được hoàn thiện.

Đổi mới PPDH Văn đòi hỏi có những nghiên cứu thực sự nghiêm túc bởi đó không phải là việc dễ dàng. Tuy nhiên, đổi mới PPDH phần VHNN lại càng khó khăn hơn, bởi có những độ “vênh” về văn hóa, vốn sống, ngôn ngữ...so với cả người dạy và người học ở Việt Nam.

1.2 Về độ “vênh” thường gặp khi dạy VHNN ở Việt Nam

Với Văn học Việt Nam, HS được học những tác giả, tác phẩm không xa lạ với các em về mặt ngôn ngữ, lịch sử, văn hóa và vốn sống thực tế ở mức độ nhất định (tuy cũng có những cái khó riêng); còn với VHNN, việc dạy và học qua bản dịch nên còn bị “rào cản” như: “vênh” về tri thức lịch sử - văn hóa có quan quan đến tác phẩm, “vênh” về vốn sống thực tế, phong tục tập